

VLAAMSE RAAD

ZITTING 1993-1994

7 JANUARI 1994

ONTWERP VAN DECREET

betreffende het georganiseerd vrijwilligerswerk in de welzijns- en gezondheidssector

MEMORIE VAN TOELICHTING

DAMES EN HEREN,

1. Probleemstelling

Ruimte creëren voor vrijwilligerswerk heeft te maken met het besef dat niet elke hulp- en zorgvraag een exclusieve professionele zorgverlening beoogt. Het gaat om de eigen waarden die in het vrijwilligerswerk worden onderkend, meer bepaald de inschakeling van vrijwillige solidariteit en sociale bewogenheid, die aan het vrijwilligerswerk een humane meerwaarde geeft die door professionele arbeid niet kan worden vervangen. Vrijwilligerswerk mag evenwel nooit in de plaats willen treden van het professionele werk en de reguliere tewerkstelling. Beide zijn complementair ten overstaan van elkaar. Goed overleg is noodzakelijk. Dit soort vrijwilligerswerk is nooit weggeweest uit onze samenleving en moet vandaag, met dit decreet, niet gecreëerd of uitgevonden worden. Integendeel in grote sectoren van onze samenleving zijn vrijwilligers een evident en wezenlijk element van de werking, zelfs van het bestaan van de betreffende sector. Wetenschappers schatten het totaal aantal vrijwilligers op 15 % van de volwassen bevolking.

Spontaan gaat hierbij onze gedachte naar de brede socio-culturele sector, die in zijn kleurige verscheidenheid het Vlaamse landschap siert. In Nederland wordt ongeveer 2/3 van de vrijwilligers in deze brede socio-culturele sector teruggevonden. Er bestaat geen vergelijkbaar onderzoek in Vlaanderen.

Minder goed gekend zijn de vele vrijwilligers die in haast alle deelsectoren van de welzijns- en gezondheidssector werkzaam zijn. Wanneer het in Nederland om ongeveer 1/3 van de vrijwilligers gaat of 5 % van de volwassen bevolking, dan mogen we voor Vlaanderen zeker stellen dat minstens

Binnen een aantal vrijwilligerskringen vangt men echter de jongste jaren signalen op over afnemende beschikbaarheid voor dergelijke inzet. Gemakkelijk legt men de oorzaak bij een dalende solidariteit, een verminderde sociale beweegheid. Men verliest hierbij echter dikwijls de inzet van velen in de nieuwe maatschappelijke bewegingen als natuur- en milieubewegingen uit het oog. Wie zich echter wat verder verdiept in de problematiek van het voluntariaat stoot meteen ook op andere factoren die deze indruk van een inkrimping van de beschikbaarheid voor vrijwillige inzet kunnen verklaren ... Vrijwillige inzet is wezenlijk verschillend van de professionele bezigheden en hoort derhalve thuis in het vrije tijdssegment. Ondanks de inkrimpende arbeidstijd en de groeiende vrije tijd wordt vandaag ook deze vrije tijd druk bezet en bestaat er een niet aflatende concurrentie van verschillende, dikwijls ook belangrijke, elementen van de menselijke en maatschappelijke ontwikkeling.

- Persoonlijke, culturele en intellectuele ontwikkeling
- Sport en fysieke ontwikkeling
- Vakantie
- Hobby's

zijn naast nog vele andere domeinen, groeiende domeinen waaraan mensen (terecht) meer aandacht willen besteden.

Door de grote verkaveling die zo in de vrije tijd is ontstaan is de continuïteit inzake beschikbaarheid voor vrijwillige inzet zeker afgenomen en is deze beschikbaarheid gesegmenteerd in beperktere afzonderlijke tijdsdelen.

Vrijwillige inzet is vandaag meer een bewuste keuze geworden terwijl zij zich vroeger meer als een evidente tijdsbesteding aanbood. Vrijwilligerswerk wordt daarenboven niet langer louter in termen van dienstverlening gezien maar ook als een vorm van maatschappelijke participatie en persoonlijke ethische of intellectuele verrijking.

Vanuit deze achtergronden kan men de verminderde beschikbaarheid hoogstens duiden als een collectief maatschappelijk verschijnsel in het omgaan met de vrije tijd waaruit dus niet kan worden afgeleid dat minder mensen, individueel, beschikbaar zouden zijn voor solidariteit of sociale beweegheid.

Tot slot moet gewezen worden op de internationale context. Enerzijds wil Vlaanderen met dit decreet, in de mate het binnen haar bevoegdheden kan, tegemoetkomen aan een aantal aanbevelingen van de Raad van Europa.

Anderzijds wordt, in de mate de Vlaamse overheid hiertoe de mogelijkheden heeft, tegemoetgekomen aan de principes en verwachtingen in de sector zoals die werden neergelegd in de universele verklaring over het voluntariaat goedgekeurd door de International Association For Volunteer Effort op haar Twaalfde Conferentie te Parijs in september 1990.

2. Terreinafbakening

Het begrip vrijwilliger en vrijwillige inzet dekt een zeer brede maatschappelijke realiteit. Het gaat van de toevallige burenhulp tot de systematische gezinszorg in familieverband. Het kan eveneens gaan over een louter individueel initiatief tot een sterk uitgebouwd organisatorisch verband.

Tussen al deze polen is een rijke variëteit aan modellen mogelijk en ook aanwezig. Het algemeen kader dat binnen

het ontwerpdecreet wordt geschetst wil geen afbreuk doen aan de specificiteit van het vrijwilligerswerk.

Binnen een dergelijk breed spectrum van mogelijkheden moet echter in elk geval duidelijk het terrein worden afgebakend waarbinnen overheidsoptreden mogelijk en aangewezen is.

Twee determinanten kunnen aangeduid worden die in het decreet het terrein omschrijven :

— **wat** niet via een georganiseerd kader verloopt of er bij aansluit kan moeilijk het voorwerp zijn van overheidsreglementering. De opdracht van de overheid kan erin bestaan vrijwilligerswerk ondersteuning te geven van zodra hierop door derden beroep wordt gedaan. In elk geval is hiermee duidelijk gesteld dat de gewone solidariteit binnen het gezin volgens dit ontwerp van decreet geen object uitmaakt van reglementerend optreden of enige vorm van overheidstussenkoms. Wel zullen elders initiatieven worden genomen om de thuiszorg verder te ondersteunen ;

— binnen het doel van dit ontwerp van decreet beperken we ons object tot wat normaal onder de welzijnszorg en de gezondheidszorg (weliswaar in de breedste zin) kan worden begrepen ;

— de activiteiten zullen hoofdzakelijk hulp, -zorg en dienstverlening tot doel moeten hebben.

In het bijzonder wil men via een convenantenbeleid aandacht hebben voor de vernieuwende dynamiek die uitgaat van door vrijwilligers opgerichte projecten en vaak nieuwe noden aanwijzen of nieuwe werkvormen genereren.

3. Basisopties van het ontwerp

3.1. Ondersteuning van het vrijwilligerswerk via de versterking van de vrijwilligersorganisaties

De verdeling van de vrijwillige inzet over deelsegmenten van de globale vrije tijd maakt meer en meer degelijke vrijwilligersorganisaties noodzakelijk.

Zij vormen immers een antwoord op het probleem dat zich stelt om het aanbod van gesegmenteerde en gefragmenteerde inzet in het vrijwilligerswerk tot een gecoördineerd geheel van hulp bijeen te brengen en om de hulpvrager zo de noodzakelijke continuïteit te garanderen. Zij vormen tegelijkertijd een garantie voor de vrijwilliger zelf. Organisaties staan immers als een buffer tussen hulpvrager en vrijwilliger en beschermen de vrijwilliger tegen misbruiken en overvraging. Zo kunnen zij ook de vrijwilliger respect garanderen voor het vrijetijdssegment dat hij ter beschikking stelt zonder dat de rest van zijn vrije tijd door zijn engagement wordt bedreigd.

Naast deze belangrijke bijdrage in de oplossing van het probleem van de segmentering van vrijwillige inzet, kunnen organisaties een oplossing bieden voor een aantal problemen waarmee elk overheidsbeleid ten aanzien van vrijwilligers geconfronteerd wordt :

-zij kunnen de overheid een aantal kwaliteitsgaranties bieden die hoe dan ook moeten aanwezig zijn wil de overheid een ondersteunend beleid voeren. Zij moeten instaan voor het noodzakelijk onthaal, de informatie, vorming en begeleiding van vrijwilligers. Zodat eenieder die dit wenst via vrijwillige inzet uitdrukking kan geven aan zijn solidariteit zonder dat de noodzakelijke kwaliteit van hulpverlening in het gedrang komt ;

— zij vormen een forum voor onderlinge ontmoeting van vrijwilligers waardoor het maatschappelijk karakter van het engagement beter kan gedragen worden een zekere maatschappelijke appreciatie van hun inzet gestalte kan krijgen. Deze twee elementen voorkomen uitblussing en ontmoediging.- Via de vrijwilligersorganisaties kan ook controle worden georganiseerd op eventuele misbruiken zoals het inzetten van vrijwilligers i.p.v. de noodzakelijke professionelen. Dit veronderstelt een zekere onafhankelijkheid van de vrijwilligersorganisatie t.a.v. de professionele zorgcircuits ;

— de organisatie moet ook de vrijwilliger een volwaardige stem garanderen in het overleg met beroepskrachten, hen een evenwaardige plaats in het gecoördineerd zorgennetwerk garanderen en samenwerking tussen vrijwilligers en professionelen organiseren.

Willen deze organisaties echter deze functies kunnen realiseren dan kunnen zij, op zich, niet steeds enkel door vrijwilligers gedragen worden.

Een zekere professionele ondersteuning van deze organisatorische verbanden moet dan ook mogelijk blijven. Via dit decreet wordt hoofdzakelijk het autonoom vrijwilligerswerk gereguleerd. Hieronder verstaat men activiteiten die in een gestructureerd verband georganiseerd wordt door verenigingen die het vrijwilligerswerk als enige of hoofdzakelijke doelstelling hebben en losstaan van een professionele voorziening die erkend en gesubsidieerd is in het kader van de welzijns -en gezondheidssector.

De reglementering van het ingebouwde vrijwilligerswerk moet geschieden in het kader van de reglementering van het betrokken deeldomein op basis waarvan de voorziening erkend en gesubsidieerd is. De vrijwilligers in de ingebouwde vrijwilligersorganisaties moeten echter dezelfde bescherming, rechten en plichten hebben als de vrijwilligers aangesloten bij een autonome organisatie.

3.2. Het verlenen *van een statuut aan de vrijwilligers*

Naast een organisatorisch kader heeft de vrijwilliger op dit ogenblik nood aan een eigen statuut. Een statuut veronderstelt immers een zekere garantie voor kwaliteit, beschikbaarheid en het organiseren van een bewaking terzake. Het is echter onmogelijk dat de overheid individueel toezicht zou houden op de grote aantallen vrijwilligers die om een dergelijk statuut zouden verzoeken.

Binnen het kader van een dergelijk statuut moeten een aantal vragen een antwoord krijgen. Daarom worden de rechten en plichten van de vrijwilliger geregeld via het organisatorisch verband dat de onder 3.1 vermelde functies vervult.

De overheid legt minimale voorwaarden op omtrent de inhoud van het statuut. .

— Zo is er ook nood aan meer duidelijkheid omtrent de onkostenvergoedingssystemen. Alhoewel er geen sprake kan zijn van de ontwikkeling van vormen van betaald vrijwilligerswerk is een objectieve regeling van een onkostenvergoeding billijk.

In zijn advies m.b.t. het ontwerpdecreet algemeen welzijnswerk sprak de SERV zich ongenueanceerd uit tegen de ontwikkeling van elke vorm van betaald vrijwilligerswerk.

Een zekere vorm van vergoeding biedt wel enige garantie voor het wederzijds engagement dat tussen hulpverleners en hulpvragers moet bestaan.

Een vergoeding volgens objectief vastgestelde criteria biedt een betere oplossing dan de geschenken en andere voordelen.

— Er is, zoals uit de eerder gestelde taak van de organisatie blijkt, nood aan duidelijke kaders waarbinnen de vrijwilliger zich beschermd weet en waarbinnen hij opvang, vorming en begeleiding geniet.

Het verlenen van een dergelijk statuut aan elke vrijwilliger individueel is zoals reeds gesteld onmogelijk. Binnen dit ontwerp van decreet worden een aantal belangrijke aspecten van deze problematiek opgevangen door ze te vertalen in verplichtingen van de erkende organisaties die in een contractuele verhouding tussen organisatie en vrijwilligers moeten worden vastgelegd.

4. Conclusies m.b.t. de algemene draagwijdte van het ontwerp van decreet

Concluderend kan worden gesteld dat men in het voorliggend ontwerp-decreet antwoord wil geven op de bovengenoemde aspecten van de vrijwillige solidariteit.

Meer bepaald wil men het belang, de sociale waarden en de rol van het vrijwilligerswerk als uitdrukking van een gezonde basissolidariteit tussen mensen, van participatie, van pluralisme en van complementariteit met het professioneel werk erkennen.

Het ontwerp wil daarenboven een kader schetsen waarin vrijwilligerswerk wordt aangemoedigd en kansen krijgt om zijn originele inbreng in het mede realiseren van sociale doelstellingen gestalte te geven.

5. Commentaar bij de artikelen

Hoofdstuk 1 van het ontwerp van decreet bevat algemene bepalingen die vervat liggen in de artikelen 1 en 2.

Artikel 1

Volgens artikel 19, § 1, tweede lid van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen dienen de decreten van de Vlaamse Raad te vermelden of zij aangelegenheden regelen als bedoeld in artikel 59bis of artikel 107quater van de Grondwet.

Dit artikel behoeft geen verdere commentaar.

Artikel 2

In artikel 2 worden, binnen het toepassingsveld van het ontwerp van decreet, de verschillende begrippen gedefinieerd. In punt 1" wordt het vrijwilligerswerk gedefinieerd en beperkt tot de welzijns- en gezondheidssector. Deze definitie is gebaseerd op twee kernbegrippen, nl. ten eerste het georganiseerd verband en derhalve niet de losse individuele inzet en ten tweede het onverplichte en het onbezoldigd karakter. De definitie van vrijwilligers in 2" volgt uit de definitie van het vrijwilligerswerk in 1°.

In 3" en 4" wordt het noodzakelijk verschil gemaakt tussen autonoom en ingebouwd vrijwilligerswerk. Het is de bedoeling van dit decreet het autonoom vrijwilligerswerk een eigen regeling te geven. Het kenmerk van het autonoom vrijwilligerswerk is dat het georganiseerd wordt door een vereniging

die de organisatie van het vrijwilligerswerk als enige of hoofdzakelijke doel heeft en geen betrekking heeft op activiteiten die normaal door professionelen kunnen verricht worden in het kader van door de overheid erkende en gesubsidieerde voorzieningen in de welzijns -of gezondheidssector. In 5° wordt een vrijwilligersorganisatie dan ook enkel gedefinieerd als een vereniging die autonoom vrijwilligerswerk organiseert.

Het vrijwilligerswerk dat is ingebouwd in andere reeds gerelementeerde voorzieningen wordt beter binnen het kader van de reglementering betreffende die voorzieningen geregeld zodat de eenheid en integratie binnen deze voorzieningen kan bewaard blijven.

Artikel 3

De onverenigbaarheid van arbeid in ondergeschikt verband (bezoldigde arbeid) en vrijwillige inzet in hetzelfde gestructureerd verband wordt in dit artikel vastgelegd. Hierdoor wordt misbruik van professionelen uitgesloten door hen vrijwillige taken op te leggen in dezelfde concrete werksituatie.

HOOFDSTUK 11

Hoofdstuk 11 van het ontwerp van decreet regelt het autonoom vrijwilligerswerk dat wordt uitgevoerd in het kader van een vrijwilligersorganisatie. Dit hoofdstuk valt uiteen in twee afdelingen. Afdeling 1, dat betrekking heeft op de erkenning van vrijwilligersorganisaties, bevat de artikelen 4 tot 12. Afdeling 2, die uit de artikelen 13 en 14 bestaat, betreft de subsidiëring van erkende vrijwilligersorganisaties.

Artikel 4

Dit artikel verleent aan de Vlaamse Regering de bevoegdheid tot erkenning van vrijwilligersorganisaties die actief zijn op het domein van de welzijns- en gezondheidssector. Deze dienen te beantwoorden aan de voorwaarden van de artikelen 4 tot 12.

Artikel 5

Het is duidelijk dat een vrijwilligersorganisatie een strikt non-profit karakter dient te hebben en derhalve onder een vorm dient te zijn opgericht, waarbij het nastreven van winst is uitgesloten. De organisatie dient alleszins rechtspersoonlijkheid te hebben. Dit kunnen ondermeer vzw's zijn, mutualiteiten, universiteiten, openbare instellingen van algemeen nut, intercommunales of gemeenten. Teneinde OCMW's die hun opdracht in het kader van de welzijns -en gezondheidszorg hoofdzakelijk uitvoeren met professionelen a priori niet uit te schakelen wordt in artikel 5 in fine de mogelijkheid gecreëerd dat de Vlaamse Regering een specifieke dienst van een OCMW erkent indien deze dienst de organisatie van autonoom vrijwilligerswerk als enig of hoofdzakelijke doel heeft. De activiteiten mogen m.a.w. niet uitsluitend gericht zijn op haar eigen instellingen (bv. OCMW rusthuis of ziekenhuis) maar moeten ter beschikking staan van de ganse bevolking of van alle op haar grondgebied bestaande diensten en instellingen die op dat domein actief zijn.

Artikel 6

Dit artikel legt de basisverplichtingen van de vrijwilligersorganisaties vast met name recrutering en onthaal alsook de vorming van de vrijwilligers voor de activiteiten waarvoor ze worden ingezet. Eveneens wordt duidelijk gemaakt dat de vrijwilligersorganisatie voor wat deze organisatorische aspecten betreft beroep kan doen op een professionele ondersteuning.

Artikel 7

In artikel 7 wordt in belangrijke mate tegemoet gekomen aan de vraag naar een statuut. Gekozen wordt voor een contractueel verband tussen vrijwilligers en de erkende organisatie waarin de onderlinge rechten en plichten worden neergelegd op een wijze die voldoende soepel aan de specifieke noden en behoeften kan worden aangepast.

In dit artikel wordt dan ook enkel aangegeven welke aspecten in deze contractuele verhouding minstens moeten geregeld zijn. Het is niet de bedoeling dat de Vlaamse Regering in deze verhouding verder regelend zou optreden. De volle verantwoordelijkheid voor deze afspraken wordt bij de vrijwilligers en hun organisaties zelf gelaten zodat maximale aanpasbaarheid aan de noden van de concrete situaties en verwachtingen van de vrijwilligers mogelijk blijft. Zo wordt een maximaal respect vanwege de overheid voor het eigen karakter van het vrijwillig engagement gegarandeerd.

Artikel 8

De vrijwilligersorganisatie heeft niet alleen een taak ten opzichte van de vrijwilligers. Zij moet ook haar rol spelen in de verhouding tussen vrijwilligers en professionelen in het algemeen. Via overleg moet de complementariteit duidelijker gestalte krijgen. De organisatie waakt ook over de samenwerking in de concrete werksituaties (tweede lid). Het is duidelijk dat ingevolge deze bepaling een vrijwilligersorganisatie haar vrijwilligers niet zal inzetten in een professionele voorziening waarin de bereidheid tot samenwerking niet aanwezig is.

Artikel 9

De verzekering is een bijzonder aspect van het statuut van de vrijwilliger, dat nadere bepaling vereist.

Omwille van de bescherming die deze verzekering aan de vrijwilligers moet garanderen, is het noodzakelijk in het decreet daaromtrent een vrij gedetailleerde bepaling op te nemen. Daarenboven is het de bedoeling, op basis van afspraken tussen de overheid, de verzekeringssector en vrijwilligersorganisaties, hieromtrent maximale uniformiteit na te streven.

Artikel 10

Teneinde elke vorm van pseudo-tewerkstelling tegen te gaan is het noodzakelijk duidelijk te bepalen dat er enkel sprake kan zijn van een zuivere onkostenvergoeding die tussen vrijwilliger en organisatie moet worden geregeld. Om alle misbruiken uit te sluiten wordt een rechtstreekse financiële onkostenvergoeding tussen de hulpvrager en de vrijwill-

liger uitgesloten. De organisatie kan de onkostenvergoeding geheel of gedeeltelijk van de hulpvrager vorderen. Hiermee wordt niet uitgesloten dat ook voor andere kosten van de organisatie aan de hulpvrager een vergoeding wordt gevraagd.

Artikel 11

Om voor erkenning in aanmerking te komen, moet kunnen aangetoond worden dat de organisatie reeds 1 jaar werkzaam is.

Hiermee wordt voorkomen dat teveel toevallige organisaties met een korte levensduur de diensten van de Vlaamse Regering met de behandeling van haar erkenningsaanvraag zouden belasten. Daarenboven wordt hiermee reeds een zekere continuïteitsgarantie a priori ingebouwd en kan de controle op de erkenningsvoorwaarde zich baseren op de reeds ontplooiende werking.

Artikel 12

In dit artikel worden de noodzakelijke bepalingen met betrekking tot de erkenningsprocedure opgenomen.

Teneinde nutteloze administratieve procedures inzake het herzien van erkenningen te voorkomen wordt ook geen beperking in de tijd aan de erkenning opgelegd. Zolang uit periodiek te organiseren controles blijkt dat de organisatie aan de erkenningsvereisten blijft voldoen zal de erkenning behouden blijven. In het tegenovergestelde geval zal uiteraard tot intrekking van de erkenning worden overgegaan.

Artikel 13

Het gaat om het eerste artikel uit de afdeling waarbij de subsidiëring van erkende vrijwilligersorganisaties wordt geregeld.

Erkenning en subsidiëring zijn niet automatisch aan elkaar gekoppeld.

De subsidiëring wordt afhankelijk gemaakt van een bijkomende overeenkomst tussen de Vlaamse regering en een erkende vrijwilligersorganisatie waarin duidelijk wordt gepreciseerd voor welke aspecten en onder welke voorwaarden de vrijwilligersorganisatie zal worden betoelaagd.

Zoals onder 1° van het tweede lid gepreciseerd, zal onder meer het originele en innoverende aspect van het vrijwilligerswerk kunnen gestimuleerd worden.

Het aantal vrijwilligers(plaatsen) waarop beroep kan worden gedaan, moet worden vermeld om in de subsidiëring enig onderscheid te kunnen maken in functie van de belangrijkheid van de organisatie maar ook om de mogelijkheid te hebben een organisatie slechts voor het vrijwilligerswerk in een bepaald overeen te komen deelsegment te vergoeden. Het is zeker niet de bedoeling enkel grootschalige organisaties te steunen. Kleinschalige vernieuwende initiatieven krijgen via het convenantenbeleid evenveel kansen.

De organisatie moet kunnen borg staan dat de overeengekomen activiteiten ononderbroken (4°) zullen doorgaan en de afspraken t.a.v. de overheid en de hulpvrager worden gerespecteerd.

De subsidiëring vanwege de Vlaamse regering is slechts een deel van de inkomsten en mag nooit de bewezen uitgaven overtreffen (5"). Uit het overzicht van de financieringsmiddelen moet tevens de bijdrage van de gebruiker en de inspanningen van andere overheden of privé t.o.v. het vrijwilligerswerk blij ken (6").

De doelmatigheid van de aanwending van de overheidsmiddelen zal zowel budgettair (7°) als via rapportering (8") moeten worden aangetoond.

In de tweede paragraaf wordt gesteld dat de Vlaamse Regering nadere regelen kan bepalen m.b.t. de elementen die in de overeenkomst bedoeld in de eerste paragraaf kunnen aan bod komen zoals de aard van de activiteiten die bij prioriteit zullen worden ondersteund en de modulering van het subsidiebedrag.

Artikel 14

In dit artikel worden enkele bepalingen met betrekking tot de aanwending van de toelage en het voorkomen van dubbele subsidiëring opgenomen.

Ten einde te voorkomen dat de organisatie de overheidsmiddelen uitput in algemene personeelsuitgaven en daardoor voorbijgaat aan de specifieke werking waaraan subsidie wordt verleend, wordt duidelijk gesteld dat prioriteit moet gegeven worden aan uitgaven voor de eigenlijke werking en in 't bijzonder de kosten voor de verzekering.

Het ligt dan ook in de bedoeling en in de lijn van deze bepaling dat de Vlaamse Regering zich bij het vaststellen van de subsidie in de overeenkomst vooral op dit aspect van de financiële lasten zal baseren.

De beschikbare middelen voor de uitvoering van het decreet zijn op dit ogenblik daarenboven eerder beperkt zodat een echte personeelstoelage in de regel niet tot de financiële mogelijkheden zal behoren.

HOOFDSTUK 111

Hoofdstuk 111 van het ontwerp van decreet heeft betrekking op het ingebouwd vrijwilligerswerk. Het bevat één enkel artikel, namelijk artikel 15.

Artikel 15

Naast het autonome vrijwilligerswerk bestaat er ook een grote verscheidenheid van vormen van ingebouwd vrijwilligerswerk.

Teneinde de integratie en samenwerking in de verschillende sectoren te behouden wordt in dit decreet enkel het principe van de subsidieerbaarheid vooropgesteld. Hiermee wordt door het voorliggend decreet de eenheid van het volledige vrijwilligersveld bevestigd. De Vlaamse Regering zal binnen de eigen normen en op basis van de eigen bepalingen betreffende de verschillende sectoren de nodige bepalingen kunnen uitwerken met betrekking tot dit specifiek ingebouwd vrijwilligerswerk. Aan de vrijwilligers aangesloten bij een ingebouwde vrijwilligersorganisatie zullen dezelfde rechten en plichten gegeven worden als deze in dit decreet geregeld zijn m.b.t. het autonoom vrijwilligerswerk.

Dit slaat ondermeer op het onthaal, de vorming, de verzekering, de inspraak in de organisatie, de afbakening van de activiteiten, de vergoeding van onkosten, de bemiddeling bij spanningen die verband houden met de uitoefening van hun activiteiten.

HOOFDSTUK IV

Hoofdstuk IV van het ontwerp van decreet regelt het toezicht op de naleving van de voorwaarden inzake erkenning en subsidiering.

Artikel 16

Dit artikel regelt het toezicht op de naleving van de erkenningsvoorwaarden en op de aanwending van de subsidies.

HOOFDSTUK V

Hoofdstuk V van het ontwerp van decreet omvat opheffings- en slotbepalingen die vervat liggen in de artikelen 17 en 18.

Artikel 17

Omwille van de overlapping met de bepalingen in dit ontwerp van decreet wordt artikel 16 van het decreet van 24 juli 1991 betreffende het algemeen welzijnswerk, dat eveneens betrekking heeft op de organisatie van het autonoom vrijwilligerswerk, opgeheven.

Artikel 7 van hetzelfde decreet dat betrekking heeft op het ingebouwd vrijwilligerswerk in het algemeen welzijnswerk wordt, conform artikel 15 van het voorliggend ontwerp uiteraard behouden.

Artikel 18

Omdat meerdere bepalingen van dit ontwerp van decreet door de Vlaamse regering dienen te worden uitgevoerd, lijkt het aangewezen geen exacte datum van inwerkingtreding vast te stellen, maar de Vlaamse regering, rekening houdend met de evolutie in de redactie van de uitvoeringsbesluiten toe te laten het decreet, waarvan het ontwerp voorligt, in werking te stellen.

Brussel, 23 december 1993.

De minister-president van de Vlaamse regering,

L. VAN DEN BRANDE

***De Vlaamse minister van Financiën en Begroting,
Gezondheidsinstellingen, Welzijn en Gezin,***

W. DEMEESTER-DE MEYER

VOORONTWERP VAN DECREET

VOORONTWERP VAN DECREET
betreffende het vrijwilligerswerk in de Welzijns- en Gezondheidssector

DE VLAAMSE EXECUTIEVE,

Op voorstel van de Vlaamse minister van Financiën en Begroting, Gezondheidsinstellingen, Welzijn en **Gezin**.

Na beraadslaging,

BESLUIT

De Vlaamse minister van Financiën en Begroting, Gezondheidsinstellingen, Welzijn en Gezin, is ermee belast, in naam van de Vlaamse Executieve bij de Vlaamse Raad het ontwerp van decreet in te dienen waarvan de tekst volgt :

HOOFDSTUK 1
Algemene bepalingen

Artikel 1

Dit decreet regelt een aangelegenheid bedoeld in artikel 59bis van de Grondwet.

Artikel 2.

Voor de toepassing van dit decreet wordt verstaan onder :

1° vrijwilligerswerk : activiteiten, behalve bestuursfuncties, die in een gestructureerd verband, onverplicht en onbezoldigd worden uitgevoerd door natuurlijke personen die zich daadwerkelijk willen inzetten voor het welzijn van individuen of groepen en die zich onderscheiden van de activiteiten die door professionelen in het kader van door de overheid geregementeerde voorzieningen worden verricht ;

2° vrijwilliger : een natuurlijke persoon die een activiteit als bedoeld in 1° uitoefent of zich ertoe verbindt die uit te oefenen ;

3° autonoom vrijwilligerswerk : vrijwilligerswerk dat wordt uitgeoefend in het kader van een gestructureerd verband dat zijn doelstelling uitsluitend of hoofdzakelijk met behulp van vrijwilligers nastreeft ;

4° ingebouwd vrijwilligerswerk : vrijwilligerswerk dat wordt georganiseerd en uitgevoerd binnen het kader van een voorziening die haar doelstelling hoofdzakelijk met beroepskrachten nastreeft ;

5° vrijwilligersorganisatie : een vereniging die autonoom vrijwilligerswerk organiseert ;

6° de Executieve : de Vlaamse Executieve.

HOOFDSTUK 11

Autonoom vrijwilligerswerk

AFDELING 1

Erkenning van vrijwilligersorganisaties

Artikel 3

Vrijwilligersorganisaties kunnen door de Executieve worden erkend overeenkomstig de bepalingen van deze afdeling.

Artikel 4

De vrijwilligersorganisatie is opgericht hetzij als een vereniging zonder winstgevend doel, hetzij in de vorm van een rechtspersoon die geen materiële winst nastreeft hetzij als een vereniging van een ondergeschikt bestuur. Zij moet in haar statuten de organisatie van het vrijwilligerswerk als enige of hoofdzakelijke doelstelling hebben.

Artikel 5

De vrijwilligersorganisatie staat, overeenkomstig de wijze door de Executieve bepaald, voor :

1° de recrutering en de ontvangst van vrijwilligers ;

2° de opleiding en de vorming van vrijwilligers.

Voor de activiteiten bedoeld in het eerste lid, evenals voor de administratieve omkadering van het vrijwilligerswerk, kan de organisatie een beroep doen op bezoldigd personeel.

Artikel 6

Voorafgaand aan de actieve inzet van de vrijwilliger worden afspraken gemaakt die worden neergelegd in een contract dat door de vrijwilligersorganisatie en de vrijwilliger wordt ondertekend en waarvan één exemplaar aan de vrijwilliger wordt overhandigd.

Die afspraken hebben minstens betrekking op :

1° de tijdsbesteding van de vrijwilliger ;

2° de frequentie, de aard en de omvang van de activiteiten ;

3° de omgeving waarin de activiteiten zullen plaatsvinden ;

4° het recht op inspraak van de vrijwilliger in de organisatie ;

5° de beëindiging van het contract als de afspraken niet worden nageleefd ;

6° de opleiding en de vorming, bedoeld in art. 6, eerste lid, 2° ;

7° de aansprakelijkheid van en voor de vrijwilliger en de verzekering bedoeld in artikel 9 ;

8° de vergoeding van onkosten, bedoeld in artikel 10 ;

9° de organisatie van regelmatige ontmoetingen tussen de vrijwilligers

10° de beschikbaarheid van de organisatie voor de **vrijwilligers** ;

11° de bemiddeling bij spanningen of conflicten, die verband houden met de uitvoering van de activiteiten.

Artikel 7

Regelmatig organiseert de vrijwilligersorganisatie overleg met personen die beroepsmatig werkzaam zijn binnen hetzelfde werkveld als de vrijwilligers, of neemt zij deel aan zodanig overleg.

Zij waakt erover dat aan de vrijwilligers inspraak wordt verleend in hun concrete werksituatie en dat de daartoe aangewezen structuren zijn voorzien

Artikel 8

De vrijwilligersorganisatie gaat een verzekering aan voor :

1° de burgerrechtelijke aansprakelijkheid van de organisatie ;

2° de burgerrechtelijke aansprakelijkheid van elke vrijwilliger voor schade toegebracht aan de organisatie, aan de hulpvrager, aan andere vrijwilligers of aan derden tijdens de uitvoering van de activiteiten of op de weg naar en van de activiteiten ;

3° de lichamelijke en materiële schade, voortvloeiend uit ongevallen aan de vrijwilligers overkomen tijdens de uitvoering van de activiteiten of op de weg naar en van de activiteiten.

De Executieve stelt de nadere regels betreffende de verzekering vast.

Artikel 9

Het vrijwilligerswerk is onverenigbaar met een gelijkwaardige activiteit in professioneel verband in dezelfde werksituatie.

Artikel 10

Aan de vrijwilligers kan door de vrijwilligersorganisatie een onkostenvergoeding worden uitbetaald, op basis van door hen overgelegde onkostenstaten en in verhouding tot de uitgevoerde activiteiten. Zij kan geenszins de vorm aannemen van een vergoeding voor geleverde prestaties of van een bezoldiging.

De in het eerste lid bedoelde onkostenvergoeding kan verschuldigd zijn door de hulpvrager die daarvan, vóór iedere prestatie, in kennis wordt gesteld.

Artikel 11

§ 1. De erkenning kan door de Executieve worden verleend aan vrijwilligersorganisaties die een werking gedurende tenminste één jaar aantonen en die daartoe een schriftelijke aanvraag indienen, welke minstens vergezeld is van :

1° de statuten van de organisatie ;

2° een lijst van de leden van de raad van bestuur van de organisatie ;

3° het huishoudelijk reglement van de organisatie, waarin de criteria voor de aanwerving of de uitsluiting van vrijwilligers omschreven zijn.

Elke wijziging aan de in het vorige lid bedoelde stukken dient onverwijld ter kennis te worden gebracht van de Executieve.

§ 2. De Executieve bepaalt de voorwaarden waaronder en de wijze waarop de erkenning wordt verleend evenals de wijze waarop ze wordt ingetrokken, indien blijkt dat de vrijwilligersorganisatie niet meer aan de voorwaarden gesteld in of krachtens deze afdeling voldoet.

AFDELING 2

Subsidiëring van vrijwilligersorganisaties

Artikel 12

§ 1. Binnen de perken van de begrotingskredieten kan aan overeenkomstig afdeling 1 erkende vrijwilligersorganisaties een subsidie worden verleend in het kader van een tussen hen en de Executieve gesloten overeenkomst.

In deze overeenkomst worden vermeld :

1° de activiteiten die de vrijwilligersorganisatie zal ontplooiën, waaronder desgevallend activiteiten gericht op de steun en de promotie van innoverende initiatieven van experimenteel karakter ;

2° de duur van de overeenkomst ;

3° het aantal vrijwilligers waarop binnen het kader van de overeenkomst een beroep kan worden gedaan en desgevallend de formatie van het ondersteuningspersoneel.

4° de noodzakelijke voorwaarden om de continuïteit van de in 1° bedoelde activiteiten te verzekeren ;

5° het bedrag en de wijze van uitbetaling van de verleende subsidie ;

6° de andere financieringsmiddelen waarover de organisatie beschikt voor de ontplooiing van de in 1° bedoelde activiteiten ;

7° de wijze waarop wordt bewezen dat de verleende subsidie voor haar doel werd aangewend ;

8° de modaliteiten van rapportering over de ontplooiende activiteiten.

§ 2. De Executieve kan nadere regels bepalen met betrekking tot de elementen van de overeenkomst bedoeld in § 1.

Artikel 13

De in artikel 12, § 1, 1° bedoelde subsidie wordt door de vrijwilligersorganisatie bij voorrang aangewend tot dekking van de werkingskosten van de organisatie en tot betaling van de premie voor de verzekering bedoeld in artikel 8.

De subsidie wordt in geen geval toegekend indien met het oog op de in artikel 12, 1° bedoelde activiteiten subsidies worden verleend bij toepassing van enige andere wettelijke, decretale of verordenende bepaling.

HOOFDSTUK 111

Ingebouwd vrijwilligerswerk

Artikel 14

Het ingebouwd vrijwilligerswerk kan binnen de perken van de begrotingskredieten en op de door de Executieve bepaalde wijze worden gesubsidieerd in het kader van de subsidienormen betreffende de voorzieningen waarin het werk wordt uitgevoerd.

Ten aanzien van de vrijwilligers in het ingebouwd vrijwilligerswerk zullen eveneens afspraken gemaakt worden omtrent de aangelegenheden, vermeld in artikel 6 van dit decreet.

Er zal in elk geval een verzekering worden aangegaan overeenkomstig artikel 8 van dit decreet.

HOOFDSTUK IV

Toezicht

Artikel 15

Ambtenaren van het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, daartoe aangewezen door de Executieve kunnen te allen tijde toezicht houden op de naleving van de erkenningsvoorwaarden en op de aanwending van de subsidies.

Artikel 16

Er kan een Observatorium van het vrijwilligerswerk worden opgericht, samengesteld uit deskundigen, om de problematiek rond het vrijwilligerswerk uit te diepen, oplossingen aan te bieden, ontwikkelingen te volgen en om het vrijwilligerswerk te promoten.

HOOFDSTUK V

Opheffings- en slotbepalingen

Artikel 17

Artikel 16 van het decreet van 24 juli 1991 betreffende het algemeen welzijnswerk wordt opgeheven.

Artikel 18

De Executieve bepaalt de datum waarop dit decreet in werking treedt.

Brussel,

De minister-president van de Vlaamse regering,

L. VAN DEN BRANDE

***De Vlaamse minister van Financiën en Begroting,
Gezondheidsinstellingen, Welzijn en Gezin,***

W. DEMEESTER-DE MEYER

**ADVIES VAN DE SOCIAAL-ECONOMISCHE
RAAD VOOR VLAANDEREN**

SOCIAAL-ECONOMISCHE RAAD
VAN VLAANDEREN

ADVIESOVER HETONTWERP-DECREET
BETREFFENDE HETVRIJWILLIGERSWERK
INDEWELZIJNS-ENGEZONDHEIDSSECTOR

Brussel, 27 april 1993

Op 1 maart 1993 heeft de Vlaamse Minister van Financiën en Begroting, Gezondheidsinstellingen, Welzijn en Gezin de Raad om advies gevraagd over het ontwerp van decreet betreffende het vrijwilligerswerk in de welzijns- en gezondheidssector.

Het ontwerp van decreet wil een kader bieden opdat het georganiseerde vrijwilligerswerk binnen de welzijns- en gezondheidszorg maximaal zou kunnen worden ontplooid.

De realisatie van deze optie gebeurt via een dubbel spoor:

Enerzijds wordt een ondersteuning van het autonoom vrijwilligerswerk nagestreefd via een versterking van de vrijwilligersorganisaties. Anderzijds beoogt het ontwerp een statuut te verlenen aan de vrijwilliger.

★

* *

VOORAF

Aan de basis van het vrijwilligerswerk ligt een sociale bewogenheid die vorm krijgt in uitingen van vrijwillige solidariteit. De uitbouw van het vrijwilligerswerk draagt bij tot de vergroting van het maatschappelijk draagvlak van een solidaire samenleving. De spontane inzet van de vrijwilliger verdient dan ook ondersteuning. Het vrijwilligerswerk dient in die zin te worden bevorderd.

De Raad erkent de eigenheid van het vrijwilligerswerk en waardeert dat het ontwerp-decreet bijdraagt tot de ontplooiing van het georganiseerd vrijwilligerswerk.

De hierna geformuleerde bemerkingen bij het ontwerp-decreet beogen de doeltreffendheid van de voorgestelde regeling te verhogen.

1. ALGEMENE BEMERKINGEN

1.1. Binnen de in het ontwerp-decreet voorziene regeling van het autonoom vrijwilligerswerk dient een duidelijk onderscheid te worden gemaakt tussen enerzijds bepalingen die de positie van de vrijwilliger regelen en anderzijds deze die betrekking hebben op de erkenning en subsidiëring van de vrijwilligersorganisaties. De structuur van het ontwerp-decreet dient overeenkomstig aangepast.

De vrijwilliger

In het ontwerp-decreet worden de rechten en plichten van de vrijwilliger geregeld in een contractuele verbintenis tussen de vrijwilligersorganisatie en de vrijwilliger (artikel 6). Het contract tussen de vrijwilligersorganisatie en vrijwilliger vormt een erkenningsvootwaarde voor de organisatie. De positie van een vrijwilliger binnen een niet-erkende organisatie blijft hierdoor in het ongewisse.

De rechtspositie van de vrijwilliger moet worden verzekerd, ongeacht deze ingeschakeld is in een erkende of niet-erkende vrijwilligersorganisatie. Daarom is het meer aangewezen de rechtspositie van de vrijwilliger niet te regelen binnen de erkenningsvoorwaarden maar wel op een meer algemene

wijze. Dit kan gebeuren in het decreet binnen een afzonderlijke - toe te voegen - afdeling.

Een meer algemene regeling van de positie van de vrijwilliger - en dus niet via een contract tussen vrijwilliger en vrijwilligersorganisatie - verlaagt eveneens de drempel tot vrijwillige inzet. Immers, hierdoor wordt vermeden dat de vrijwilliger wordt afgeschrikt door een contractueel vastgelegd engagement.

In een eerste afdeling van het decreet dient als zodanig een regeling uitgewerkt die voorziet in de verzekering van het risico dat voortvloeit uit de activiteiten die door de vrijwilliger worden uitgevoerd binnen de welzijns- en gezondheidssector.

Daarnaast dient de inspraak van de vrijwilliger op de plaats waar hij wordt ingeschakeld te worden gewaarborgd.

In het ontwerp-decreet worden vermelde aangelegenheden geregeld in de artikelen 7 en 8.

Andere bijzondere aandachtspunten als de onkostenvergoeding en de opleiding en vorming van de vrijwilligers dienen zoals voorzien in het ontwerp-decreet geregeld onder de erkenningsvoorwaarden van de vrijwilligersorganisaties.

De vrijwilligersorganisatie

De erkenningsregeling van vrijwilligersorganisaties vormt een tweede afdeling. Hieronder kunnen de bepalingen worden opgenomen die betrekking hebben op de rechtsvorm en de concrete werking van de organisaties als ook de regeling van de onkostenvergoedingen (artikel 3, 4, 5, 10 en 11 van het ontwerp-decreet). De bepalingen over de onverenigbaarheid tussen professioneel en vrijwilligerswerk (artikel 9) worden beter gevoegd bij de algemene bepalingen (hoofdstuk 1).

De subsidiëringsregeling van vrijwilligersorganisaties kan worden opgenomen onder een derde afdeling. De structurering van de overige hoofdstukken van het ontwerp-decreet kan ongewijzigd blijven.

1.2. Vrijwilligers worden zowel in de sociale sector, de culturele sector als de civiele sector ingezet. Het toepassingsgebied van het ontwerp-decreet is daarentegen beperkt tot de welzijns- en gezondheidssector.

De verschillen tussen de vermelde sectoren weerspiegelen zich ook in de mogelijke inschakeling van het vrijwilligerswerk. De mate waarin vrijwilligers kunnen worden ingezet evenals de aard van het vrijwilligerswerk zijn grondig verschillend naargelang het de sociale, de culturele of de civiele sector betreft. Vanuit deze vaststelling kan het aangewezen zijn om ook voor andere sectoren afzonderlijke regelingen voor de inschakeling van het georganiseerd vrijwilligerswerk te voorzien.

1.3. Het vrijwilligerswerk heeft op het continuüm van zorgverlening een plaats tussen zelfhulp en mantelzorg enerzijds en professionele hulpverlening anderzijds. Om te vermijden dat een concurrentiële verhouding zou ontstaan met de wereld van de beroepskrachten dient het terrein waarop het vrijwilligerswerk kan worden ingezet duidelijk afgebakend. Het uitgangspunt hierbij is dat vrijwilligers een eigen complementaire rol kunnen vervullen ten aanzien van de activiteiten van de beroepskrachten. In zijn advies d.d. 8 mei 1991 over het ontwerp-decreet over het algemeen welzijnswerk heeft de Raad gesteld dat de enen niet als vervangers van de anderen kunnen worden beschouwd. In deze context kunnen vrijwilligers niet worden ingeschakeld vanuit het objectief om het aantal beroepskrachten af te bouwen. Evenmin kunnen ze worden ingezet vanuit de doelstelling om de uitbreiding van de werkgelegenheid in de sector - ondermeer noodzakelijk om de arbeidsbelasting te verminderen - tegen te gaan.

De aflijning van de taken die uitsluitend door beroepskrachten kunnen worden vervuld, moet op een dubbel niveau worden overlegd. Op het niveau van de subsector is het de taak van de geëigende paritaire organen algemene richtlijnen vast te leggen. Deze richtlijnen zullen vervolgens op het niveau van de instelling/organisatie worden geconcretiseerd waarbij de inspraak van de vertegenwoordigers van de werknemers moet worden gewaarborgd.

1.4. Zoals reeds geformuleerd in zijn advies over het ontwerp-decreet over het algemeen welzijnswerk verzet de Raad zich tegen de ontwikkeling van elke vorm van betaald vrijwilligerswerk. In het ontwerp-decreet wordt dit uitgangspunt overgenomen. Er dient over gewaakt dat de voorziene eventuele onkostenvergoedingen niet leiden tot versluierde vormen van honorering.

1.5. In de werking van een vrijwilligersorganisatie kan enerzijds het aspect

Vooraleer er sprake kan zijn van de ontplooiing van vrijwilligerswerk op het terrein dient de vrijwilligersorganisatie te worden gestructureerd. De opbouw van een vrijwilligersorganisatie heeft een basis in het sociaal-cultureel werk waardoor voor dit aspect subsidiëring mogelijk wordt vanuit het decreet dat de betoelaging van organisaties voor ontwikkelingswerk voor volwassenen regelt (Vijfde Decreet Cultuur van 27 juni 1985). De vrijwilligersorganisatie kan voor haar werking meestal nog beroep doen op andere (indirecte) subsidiekanalen (bv. werknemers binnen de bijzondere tewerkstellingsstatuten). Het ontwerp-decreet dat ter advies voorligt regelt de subsidiëring van de erkende autonome vrijwilligersorganisaties.

Om dubbele subsidiering te vermijden is het vereist voorafgaandelijk een zicht te krijgen op de diversiteit van de verstrekte subsidies aan het vrijwilligerswerk. Een grondige doorlichting van de financieringskanalen is noodzakelijk. In het bijzonder dient nagegaan op welke wijze de regeling in het ontwerp-decreet zich inpast in de bestaande subsidiëringsregelingen van toepassing op het autonoom vrijwilligerswerk in welzijns- en gezondheidssector. De Raad dringt erop aan dat de administratie zou worden belast met dergelijke doorlichting. Op basis van de resultaten van het onderzoek kan eventueel de discussie worden geopend over een globale subsidiëringsregeling voor het vrijwilligerswerk.

2. BEMERKINGEN BIJ DE ARTIKELN

Hierna worden bemerkingen bij de artikelen gemaakt zoals ze in het ontwerp-decreet voorkomen, onafgezien de voorgestelde herstructurering van het ontwerp-decreet (cf. algemene bemerkingen, punt 1).

Titel

De regeling in het ontwerp-decreet heeft betrekking op organisaties die met vrijwilligers werken. De rechtspositie van de vrijwilliger wordt geregeld voor zover deze zich inschakelt in een georganiseerd kader. Vandaar lijkt het aangewezen in de titel van het ontwerp-decreet te vermelden dat het gaat over georganiseerd vrijwilligerswerk.

Door het georganiseerd karakter van het vrijwilligerswerk te expliciteren, wordt meteen het onderscheid met de spontane hulpverlening onderstreept.

Art. 2, 1°: Definitie vrijwilligers werk

De definitie van vrijwilligerswerk moet expliciet vermelden dat de activiteiten die door vrijwilligers worden uitgevoerd complementair dienen te zijn met taken die door beroepskrachten worden vervuld.

Daarom kan de tekst als volgt worden aangepast:

vrijwilligerswerk: activiteiten behalve bestuursfuncties, die in een gestructureerd verband, onverplicht en onbezoldigd uitgevoerd worden door natuurlijke personen die zich daadwerkelijk willen inzetten voor het welzijn van individuen of groepen en die complementair zijn aan de activiteiten die door professionelen worden verricht in het kader van door de overheid gereglementeerde voorzieningen ».

Art. 2, 3° en 4°: Definitie autonoom en ingebouwd vrijwilligerswerk

Het ontwerp-decreet regelt de subsidiëring van uitsluitend de autonome vrijwilligersorganisaties. In deze context is het onderscheid tussen autonoom en ingebouwd vrijwilligerswerk van belang. De gehanteerde definities mogen geen ruimte laten voor interpretatie.

Essentieel voor het autonoom vrijwilligerswerk is dat de organisatie ervan volledig extern is aan de plaats waar de vrijwilliger wordt ingezet. Uit de

concrete werking moet duidelijk de onafhankelijkheid van de vrijwilligersorganisatie blijken.

Art. 5: Omkadering vrijwilliger

De vrijwilligersorganisatie staat naast zijn eigenlijke opdracht ook in voor de rekrutering, onthaal, begeleiding en vorming van vrijwilligers. Die activiteiten moeten zo doeltreffend mogelijk worden georganiseerd. Een regelmatige rapportering over de bereikte resultaten (vb. aantal en bezetting van verstrekte opleidingen, aandeel vrijwilligers die na opleiding in organisatie actief blijven) zal de eventuele noodzaak tot bijsturing aan het licht brengen. Een rapportering kan slechts worden opgelegd indien de vrijwilligersorganisatie van een subsidie geniet. Als zodanig dient dergelijke rapportering te worden opgenomen onder de subsidiëringsvoorwaarden (art. 12 § 1). Bij de concrete vastlegging van de rapporteringsmodaliteiten dient rekening gehouden met het subsidiebedrag dat aan de vrijwilligersorganisatie wordt toegekend.

Art. 6: Contract vrijwilliger - vrijwilligersorganisatie

Gezien de algemene bemerkingen bij de rechtspositie van de vrijwilliger (punt 1) wordt het artikel 6 overbodig.

De werkarspraken tussen vrijwilliger en vrijwilligersorganisatie moeten soepel kunnen worden geregeld. Een contractueel vastgelegd engagement voldoet niet aan die vereiste. In een onthaalbrochure kan de niet-geïndividualiseerde afspraakregeling tussen vrijwilliger en vrijwilligersorganisatie alsook de praktische uitwerking van de algemeen geldende verplichtingen van de vrijwilligersorganisatie tegenover de vrijwilliger worden opgenomen.

Art. 7: Inspraak van vrijwilliger

In het tweede lid is er sprake van dat de vrijwilliger inspraak wordt verleend in zijn concrete werksituatie. Gezien de eigenheid van het vrijwilligerswerk verdient het de voorkeur de omschrijving ((concrete werksituatie» te vervangen door «de plaats waar ze zijn ingeschakeld)).

Art. 9: Onverenigbaarheid

De regeling van de onverenigbaarheid tussen het vrijwilligerswerk en activiteiten in professioneel verband is erop gericht misbruiken te voorkomen. De libellering van het artikel kan meervoudig worden geïnterpreteerd en dient dan ook te worden verfijnd. De inzet van een vrijwilliger in hetzelfde gestructureerd verband als datgene waarin hij bezoldigd wordt, moet niet noodzakelijk worden verondersteld te berusten op misbruik, namelijk in de mate dat de vrijwilliger zich in volledige onafhankelijkheid van zijn werkgever kan engageren in activiteiten die complementair zijn aan deze van beroepskrachten.

Art. 10: Onkostenvergoeding

Elke vorm van betaald vrijwilligerswerk dient uitgesloten. De onkosten die vergoed worden dienen maximaal overeen te komen met de werkelijk gedane onkosten. Via fictieve onkostenvergoedingen kunnen geen geleverde prestaties worden gehonoreerd.

In het tweede lid van het artikel wordt de mogelijkheid voorzien dat de hulpvrager de onkosten van de vrijwilliger vergoed. Vandaar is het aangewezen te spreken van ((onkostenvergoeding » in plaats van ((vergoeding » .

Art. 11, § 1: Administratieve voorwaarden tot erkenning

Om te vermijden dat constructies worden opgezet om louter formeel te voldoen aan de bepalingen van het decreet moet de vrijwilligersorganisatie, wil ze erkend worden, ook aantonen dat ze daadwerkelijk functioneert. Bij de aanvraag tot erkenning moet een omstandig activiteitenverslag worden gevoegd over de werking gedurende een periode van minimum 1 jaar. Vermelde verplichting kan worden opgenomen onder een als ten 4° toe te voegen punt.

Art. 12: Subsidiëringsregeling

Als uitgangspunt dient gesteld dat alle organisaties die zowel aan de erkennings- als subsidiëringsvoorwaarden voldoen, daadwerkelijk in aanmerking moeten komen voor subsidiëring, steeds binnen de perken van de voorziene begrotingskredieten.

De elementen van de overeenkomst gesloten tussen de Vlaamse Executieve

en de vrijwilligersorganisatie moeten worden gepreciseerd in de uitvoeringsbesluiten. Slechts door het hanteren van algemene normen die gebaseerd zijn op de daadwerkelijke werking van de organisatie kan de rechtszekerheid ten aanzien van de vrijwilligersorganisatie worden gewaarborgd.

Twee criteria kunnen in dit verband reeds worden aangeduid:

a) Het bedrag van de toegekende subsidie moet ondermeer worden bepaald in functie van de kost voor de organisatie om het risico te verzekeren dat verbonden is met de activiteiten die door de vrijwilligers worden uitgevoerd (cf. eveneens art. 13).

b) Verschillende patronen van vrijwilligerswerk, gaande van allerlei vormen van dienstverlening tot de volledige verantwoordelijkheid voor bepaalde vormen van hulpverlening (bv. tele-onthaal), vergen specifieke vormen van deskundigheid en leiden tot differentiële vormingsbehoeften. Bij het vastleggen van het subsidiebedrag moet dan ook rekening gehouden worden met de uitgaven die verbonden zijn aan het verzekeren van een aangepaste vorming.

Het dient te worden onderstreept dat initiatieven met een experimenteel karakter zowel binnen het georganiseerd vrijwilligerswerk als binnen de professionele hulpverlening kunnen worden ontwikkeld.

Art. 1+: Ingebouwd vrijwilligerswerk

In het ontwerp-decreet wordt een subsidiëringmogelijkheid geopend voor de erkende autonome vrijwilligersorganisaties. Om een scheeftrekking tussen het ingebouwd en autonoom vrijwilligerswerk te vermijden, is het aangewezen parallel met de ondersteuning van de autonome vrijwilligersorganisaties te voorzien in een subsidiëring van het ingebouwd vrijwilligerswerk binnen de welzijns- en gezondheidssector. De rechtspositie van de vrijwilliger moet uniform worden vastgelegd, ongeacht hij binnen het autonoom of ingebouwd vrijwilligerswerk functioneert.

Art. 7 6: Onderbouwing vrijwilligers werk

De Raad onderkent het belang van een ondersteuning en wetenschappelijke onderbouwing van het vrijwilligerswerk.

De taakstelling die in het ontwerp-decreet aan het Observatorium van het vrijwilligerswerk wordt toegekend kan dan ook worden onderschreven. Het

is evenwel niet aangewezen hiervoor een afzonderlijke instelling op te richten. De ondersteuning en wetenschappelijke onderbouwing van het vrijwilligerswerk kan aan bestaande structuren (koepelorganisatie, onderzoeksinstituten) worden toegewezen. De vrijwilligers en de vrijwilligersorganisaties moeten bij de vooropgezette activiteiten betrokken worden.

ADVIES VAN DE RAAD VAN STATE

KONINKRIJK BELGIE.

ADVIES VAN DE RAAD VAN STATE.

De RAAD VAN STATE, afdeling wetgeving, achtste kamer, op 19 november 1993 door de Vlaamse minister van Financiën en Begroting, Gezondheidsinstellingen, Welzijn en Gezin verzocht haar, binnen een termijn van ten hoogste drie dagen van advies te dienen over een voorontwerp van decreet "betreffende het georganiseerd vrijwilligerswerk in de welzijns en gezondheidssector", heeft op 23 november 1993 het volgend advies gegeven :

Volgens artikel 84, tweede lid, dat bij de wet van 15 oktober 1991 is ingevoegd in de gecoördineerde wetten op de Raad van State, moet de minister, wanneer hij vraagt dat het advies van de afdeling wetgeving binnen een termijn van ten hoogste drie dagen wordt gegeven, dat verzoek om spoedbehandeling met bijzondere redenen omkleden.

In casu wordt in de adviesaanvraag alleen het volgende gesteld :

"Gelet op de dringende noodzakelijkheid, had ik graag dat het advies zou worden verstrekt binnen de bij artikel 84 van de gecoördineerde wetten voorgeschreven termijn?

Hierdoor is uiteraard niet voldaan aan de door het voormelde wetsartikel voorgeschreven motiveringsverplichting.

*

ALGEMENE OPMERKINGEN.

1. Het voor advies voorgelegde voorontwerp van decreet strekt er in essentie toe een erkennings- en subsidiëringsregeling in te voeren voor het zogenaamde "autonoom" vrijwilligerswerk in de welzijns en gezondheidssector (1).

(1) Zie infra 2.1.

Met "autonoom" vrijwilligerswerk wordt luidens artikel 2, 3°, van het ontwerp bedoeld Vrijwilligerswerk dat wordt uitgeoefend in het kader van een gestructureerd verband dat zijn doelstelling uitsluitend of hoofdzakelijk met behulp van vrijwilligers nastreeft?

Wat dit autonoom vrijwilligerswerk betreft, stelt het ontwerp een aantal voorwaarden vast voor de erkenning - en de subsidiëring - van de vrijwilligersorganisaties, welke voorwaarden inzonderheid betrekking hebben op :

- de rechtsvorm van die organisaties (artikel 5 van het ontwerp):
- de verplichtingen van de organisaties inzake de recrutering, de opleiding en de vorming van de vrijwilligers (artikel 6);
- de contracten die tussen de organisaties en de vrijwilligers moeten worden gesloten (artikel 7); en
- de verplichting voor de vrijwilligersorganisaties om een verzekering aan te gaan voor de burgerlijke aansprakelijkheid van de organisatie en de vrijwilliger en voor de eventuele schade die de vrijwilliger lijdt bij ongevallen tijdens het werk of op de weg naar en van het werk (artikel 9).

Luidens artikel 12 van het ontwerp "kunnen" de op grond van de artikelen 4 tot 11 erkende vrijwilligersorganisaties "binnen de perken van de begrotingskredieten ... een

subsidie krijgen in het kader van een tussen hen en de Regering gesloten overeenkomst?

Wat het vrijwilligerswerk betreft dat wordt verricht binnen het kader van een voorziening die haar doelstelling hoofdzakelijk met beroepskrachten nastreeft, het zogenaamde "ingebouwd" vrijwilligerswerk (artikel 2, 4°), wordt in het ontwerp - overigens in erg vage bewoordingen - alleen voorzien in de mogelijkheid van subsidiëring "op de door de Regering bepaalde wijze . . . in het kader van de subsidienormen betreffende de voorzieningen waarin het werk wordt uitgevoerd" (artikel 14, eerste lid). In het tweede en het derde lid van dit artikel 14 wordt verder nog alleen bepaald **dat ten** aanzien van de bedoelde vrijwilligers "afspraken" zullen worden gemaakt **omtrent de** aangelegenheden vermeld in artikel 7 van het ontwerp en dat "in elk geval een verzekering (zal) worden aangegaan overeenkomstig artikel 9 van (het ontworpen) . . . decreet?

2. Van regelgevingwordtduidelijkheid en consistentie geëist. Het ontwerp voldoet op een aantal punten niet aan die vereisten.

2.1. Dit is in de eerste plaats het geval met de omschrijving van het toepassingsgebied van de ontworpen regeling.

Volgens het opschrift en de memorie van toelichting (1) heeft de ontworpen regeling uitsluitend betrekking op het georganiseerd vrijwilligerswerk "in de welzijns- en gezondheidssector"; in de normatieve tekst zelf, inzonderheid in de begripsomschrijving opgenomen in artikel 2, 1°, van het ontwerp, ontbreekt evenwel die minimale aflijning van het voorwerp van de ontworpen regeling. Zelfs indien de woorden "in de welzijns- en gezondheidssector" worden toegevoegd aan de definitie van "vrijwilligerswerk", blijven de contouren van de ontworpen regeling nog **uiterst vaag**. Verdere concretisering is in het belang van de rechtszekerheid onontbeerlijk.

2.2. Het vereiste dat regels duidelijk moeten zijn, impliceert dat in een regeling de onderscheiden elementen van een regel (subject, object en karakter) direct herkenbaar moeten zijn.

In dat verband geven de ontworpen bepalingen aanleiding tot de volgende opmerkingen.

2.2.1. Artikel 3 van het ontwerp bepaalt dat "het vrijwilligerswerk . . . onverenigbaar (is) met een gelijkaardige activiteit in professioneel verband in dezelfde werksituatie?

(1) Luidens punt 2 "Terreinafbakening" van de algemene toelichting is het "object van het ontworpen decreet beperkt "tot wat normaal onder de welzijnszorg en de gezondheidszorg (weliswaar in de breedste zin) kan worden begrepen?

Luidens de toelichting bij artikel 2 van het ontwerp wordt "in punt 1" ... hetvrijwilligerswerkgedefinieerd en beperkt tot de welzijns- en gezondheidssector".

Luidens de toelichting bij dit artikel - dat oorspronkelijk als artikel 9 in het ontwerp blijkt te zijn opgenomen (1) - wordt met die bepaling "misbruik van professionelen uitgesloten door hen vrijwillige taken op te leggen in dezelfde concrete werksituatie?

Daargelaten nog de interpretatieproblemen welke de in die bepaling gehanteerde termen "gelijkaardige activiteit" en "dezelfde werksituatie" doen rijzen, moet worden opgemerkt dat geenszins duidelijk is tot wie zich het bedoelde voorschrift richt - wie met andere woorden "subject" is van de regel - noch hoe de naleving van die regel kan worden afgedwongen.

Aangezien de ontworpen regeling in wezen strekt tot het (erkennen en) subsidiëren van verenigingen die autonoom vrijwilligerswerk organiseren (artikel 2, 5°, van het ontwerp), moet de bepaling van artikel 3 allicht worden begrepen in die zin dat het een vrijwilligersorganisatie verboden is een persoon die - uitzonderlijk (2) - als professioneel bij haar tewerkgesteld is, "gelijkaardige" prestaties als vrijwilliger te laten verrichten, op straffe van verlies van de subsidie.

(1) De memorie van toelichting behoort op dit puntte worden aangepast.

(2) Een vrijwilligersorganisatie in de zin van artikel 2 5°, van het ontwerp streeft immers bij bepaling haar doelstelling na "uitsluitend of hoofdzakelijk met behulp van vrijwilligers" (artikel 2, 3").

Indien zulks inderdaad de bedoeling is, dan dient de ontworpen bepaling als een (erkenning- en) subsidiëeringsvoorwaarde te worden geredigeerd.

2.2.2. Luidens artikel 4 "kunnen" vrijwilligersorganisaties door de Regering worden erkend overeenkomstig de bepalingen van afdeling 1 (artikelen 4 tot 11).

Bedoeld wordt allicht dat de Regering, met betrekking tot het erkennen van een organisatie die voldoet aan alle erkenningsvoorwaarden, niet beschikt over een discretionaire appreciatiebevoegdheid, maar integendeel over een gebonden bevoegdheid, en dat een dergelijke organisatie derhalve een subjectief recht heeft op erkenning.

Opdat het "karakter" van die regel duidelijk tot uiting zou komen, dient hij derhalve in die zin te worden gesteld dat de vrijwilligersorganisaties die voldoen aan de erkenningsvoorwaarden "door de Regering (moeten) worden erkend?

Een analoge opmerking geldt voor de bepaling van artikel 11, § 1, van het ontwerp luidens welke de Regering een erkenning "kan" verlenen en voor de bepaling van artikel 12, § 1, luidens welke de erkende vrijwilligersorganisaties een subsidie "kunnen" krijgen.

2.2.3. De bepalingen van de artikelen 5 tot 10 en 11, § 1, partim, (1) die erkenningsvoorwaarden bevatten, dienen duidelijker **als** zodanig te worden geformuleerd.

2.2.4. Analoge opmerkingen als die welke hiervoren werden geformuleerd in verband met het subject en het karakter van de ontworpen regelen en de afdwingbaarheid ervan, dienen eveneens te worden gemaakt in verband met de bepalingen van artikel 14, tweede en derde lid, van het ontwerp luidens welke "ten aanzien van de vrijwilligers in het ingebouwd vrijwilligerswerk . . . afspraken (zullen) gemaakt worden omtrent de aangelegenheden vermeld in artikel 7 van (het ontworpen) decreet" en luidens welke "in elk geval een verzekering zal worden aangegaan overeenkomstig artikel 9".

2.2.5. Ook de bepaling van artikel 16 van het ontwerp luidens welke "er... een Observatorium van het vrijwilligerswerk (kan) worden opgericht", dient te worden verduidelijkt, inzonderheid wat betreft de aard van dat orgaan en de overheid die bevoegd is om het op te richten.

3. Luidens artikel 12, § 1, tweede lid, 5°, van het ontwerp zal het de Vlaamse Regering zijn die, in een "overeenkomst" gesloten met de erkende vrijwilligersorganisaties, "het bedrag en de wijze van uitbetaling van de verleende subsidie" **zal** bepalen.

(1) Artikel 11 heeft grotendeels betrekking op de erkenningsprocedure; alleen het in paragraaf 1 gestelde vereiste inzake de "werking gedurende ten minste één jaar" is een erkenningsvoorwaarde.

Artikel 14, eerste lid, van het ontwerp bepaalt dat ook de subsidiëring van het ingebouwde vrijwilligerswerk gebeurt "op de door de Regering bepaalde wijze".

Deze opdrachten van bevoegdheid hebben betrekking op essentiële elementen van de ontworpen regeling en zijn derhalve niet bestaanbaar met de regelen inzake de bevoegdheidsverdeling tussen de decreetgever en de Gemeenschapsregering (artikelen 19 en 20 van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen). In een democratisch bestel behoort immers het vaststellen van de voorwaarden, inzonderheid op financieel gebied, welke de uitvoerende macht bij het voeren van haar beleid moet naleven, tot de essentiële prerogatieven van de verkozen vergadering.

De bedoelde bepalingen moeten derhalve derwijze worden omgewerkt dat de essentiële elementen van de subsidieregeling in het decreet zelf worden bepaald.

4. Zowel in artikel 12, § 1, als in artikel 14, eerste lid, wordt bepaald dat subsidiëring slechts mogelijk is "binnen de perken van de begrotingskredieten".

Strikt juridisch betekent zulks dat het ontworpen decreet op zichzelf genomen geen recht op subsidie verleent en dat het aan de decreetgever zal toekomen om jaarlijks, bij het vaststellen van de begroting, te bepalen of al dan niet - en zo ja in welke mate - de door het ontworpen decreet in het vooruitzicht gestelde subsidies kunnen worden toegekend.

Gelet op de essentiële rol die de subsidiëring in de ontworpen regeling vervult - in werkelijkheid is die subsidiëring immers de enige beweegreden voor de vrijwilligersorganisaties om zich in het ontworpen systeem in te schrijven - en in acht genomen dat de ontworpen bepalingen derwijze zijn geconcipieerd dat ze voor de betrokken organisaties die aan de erkenningsvoorwaarden voldoen subjectieve rechten op erkenning (en dus op subsidiëring) creëren (1), is 'het weinig consistent de hier bedoelde beperking in de ontworpen regeling op te nemen.

BIJZONDERE OPMERKINGEN.

Uit de vorenstaande algemene opmerkingen volgt dat het ontwerp op een aantal belangrijke punten - vrij ingrijpend - zal moeten worden omgewerkt.

De hiernavolgende opmerkingen worden slechts in subsidiaire orde en onder voorbehoud van die omwerking gemaakt.

Artikel 4.

Mede rekening houdend met de algemene opmerking 2.2.2. kan worden voorgesteld dit artikel als volgt te redigeren :

(1) Zie ook hiervoren 2.2.2.

"Art. 4. Vrijwilligersorganisaties die voldoen aan de in deze afdeling bepaalde voorwaarden, worden door de Regering erkend met het oog op subsidiëring overeenkomstig artikel 12".

Artikel 5.

1. De memorie van toelichting bij deze bepaling kan de indruk wekken **dat** mutualiteiten, universiteiten, openbare instellingen van algemeen nut, intercommunales of gemeenten als vrijwilligersorganisaties kunnen worden erkend, wat in feite wordt uitgesloten door de tekst van het ontwerp. Volgens de gemachtigde is dit niet de bedoeling en wenst men enkel te benadrukken dat onder meer mutualiteiten en gemeenten zich kunnen verenigen voor het oprichten van een vrijwilligersorganisatie; evenmin mag deze bepaling opgevat worden als een machtiging voor de ondergeschikte besturen om zich hiervoor te verenigen.

Het ontwerp moet op dit punt worden verduidelijkt.

2. Het is niet duidelijk wat wordt bedoeld met "een rechtspersoon die geen materiële winst nastreeft? Volgens de gemachtigde wenst men de commerciële vennootschappen uit te sluiten. De gemachtigde heeft beaamd dat het woord "materiële" moet worden geschrapt. Aangezien een vereniging zonder winstoogmerk ook een rechtspersoon is, mogen de woorden "hetzij als een vereniging zonder winstgevend doel" worden geschrapt.

3. Men verbeterde de redactie van de laatste volzin als volgt : "De organisatie van het vrijwilligerswerk dient haar enige of hoofdzakelijke statutaire doelstelling te zijn".

Artikel 6.

In het tweede lid schrijve men "activiteiten bedoeld in het eerste lid" in plaats van "activiteiten bedoeld in eerste lid".

Artikel 8.

1. In het eerste lid vervange men in fine de woorden " ... of neemt zij deel ..." door "... of neemt deel ...".

2. In het tweede lid schrijve men "in hun concrete situatie" in plaats van "in hun correcte situatie" en "geschikte (of benodigde) structuren" in plaats van "bevoegde structuren".

Artikel 9.

1. Men vervange in 1" en 2" telkens "burgerrechtelijke aansprakelijkheid" door "burgerlijke aansprakelijkheid".

2. De redactie van het 3^e kan als volgt verbeterd worden :

"3. • de lichamelijke en materiële schade geleden door vrijwilligers bij ongevallen tijdens het werk of op de weg naar of van het werk".

Artikel 10.

In tegenstelling tot wat in de memorie van toelichting wordt gesteld, sluit de tekst van het ontwerp niet uit dat er rechtstreeks tussen de hulpvrager en de vrijwilliger "een financiële onkostenvergoeding wordt gesloten?

Men schrijve dan ook in het eerste lid :

"De vrijwilligers kunnen alleen van de vrijwilligersorganisatie een onkostenvergoeding krijgen, en dan nog uitsluitend op basis van . . .".

Artikel 11.

1. Zoals hiervoren reeds werd opgemerkt (algemene opmerking 2.2.3., voetnoot 1) heeft dit artikel grotendeels betrekking op de erkenningsprocedure.

De in paragraaf 1 opgenomen bepaling in verband met "(het aantonen van) een werking gedurende ten minste één

jaar", die een erkenningsvoorwaarde oplegt, dient uit die bepaling te worden gelicht.

2. Uit de bepaling van paragraaf 2 luidens welke de Regering onder meer "de voorwaarden (bepaalt) waaronder . . . de erkenning wordt verleend" en uit de woorden "de voorwaarden gesteld . . . krachtens deze afdeling", zou kunnen worden afgeleid, dat de Regering andere - bijkomende - erkenningsvoorwaarden kan opleggen dan die bepaald in het ontworpen decreet.

De gemachtigde kon omtrent de draagwijdte van die bepalingen geen uitsluitel geven. Indien inderdaad zou worden bedoeld de Regering te machtigen om erkenningsvoorwaarden te bepalen, dan dient in het ontworpen decreet op zijn minst te worden gepreciseerd om welke voorwaarden het kan gaan.

Artikel 13.

1. Men schrijve in het eerste lid "De krachtens artikel 12, § 1, toegekende subsidie ..." in plaats van "De in artikel 12 bedoelde subsidie ..." en "... de verzekering bedoeld in artikel 9" in plaats van "... de verzekering bedoeld in artikel 8".

2. Men late het tweede lid als volgt aanvangen :

"De subsidie wordt in geen geval toegekend indien voor de in artikel 12, § 1, 1°, bedoelde activiteiten . . .".

Artikel 16.

Uit de "nota aan de Vlaamse Regering" die bij de adviesaanvraag was gevoegd, blijkt dat het in dit artikel bedoelde "Observatorium van het vrijwilligerswerk" is opgevat als een adviserend orgaan dat door de Vlaamse Regering zal worden opgericht en dat deel zal uitmaken van de administratie "Gezin en Maatschappelijk Welzijn" van het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap.

De bevoegdheid om bij de diensten van de Vlaamse Regering een adviserend orgaan op te richten waarvan de raadpleging facultatief is en dat niet-bindende adviezen verstrekt, vindt de Regering in de bepalingen van de Grondwet en van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 die haar met de uitvoerende macht en de organisatie van haar diensten belasten. De decreetgever hoeft de Regering derhalve niet uitdrukkelijk te machtigen om een dergelijk orgaan op te richten.

Mocht het toch nuttig worden geacht die bepaling in het ontwerp te behouden, dan dient er alleszins in te worden verduidelijkt dat het gaat om een consultatief orgaan dat door de Vlaamse Regering zal worden opgericht bij

het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap (zie algemene opmerking 2.2.5.).

De decreetgever zal er zich in die hypothese overigens moeten over beraden of de benaming "Observatorium" op een adequate wijze de aard van het bedoelde orgaan aangeeft.

De kamer was samengesteld uit

de Heer	: W. DEROOVER,	kamervoorzitter,
Mevrouw	: S. VANDERHAEGEN,	staatsraden,
de Heer	: M. VAN DAMME,	
de Heer	: J. GISSSELS,	assessoren van de
Mevrouw	: Y. MERCHIEERS,	afdeling wetgeving,
Mevrouw	: F. LIEVENS,	griffier.

Het verslag werd uitgebracht door de H. B. SEUTIN, auditeur. De nota van het Coördinatiebureau werd opgesteld door Mevr. M.-C. CEULE, eerste referendaris.

DE GRIFFIER,,

DE VOORZITTER,

F. LIEVENS.

W. DEROOVER.

ONTWERP VAN DECREET

ONTWERP VAN DECREET

DE VLAAMSE REGERING ,

Op voorstel van de Vlaamse minister van Financiën en Begroting, Gezondheidsinstellingen, Welzijn en Gezin.

Na beraadslaging,

BESLUIT :

De Vlaamse minister van Financiën en Begroting, Gezondheidsinstellingen, Welzijn en Gezin, is ermee belast, in naam van de Vlaamse Regering bij de Vlaamse Raad het ontwerp van decreet in te dienen waarvan de tekst volgt :

HOOFDSTUK 1

Algemene bepalingen

Artikel 1

Dit decreet regelt een aangelegenheid bedoeld in artikel 59bis van de Grondwet.

Artikel 2

Voor de toepassing van dit decreet wordt verstaan onder :

1° vrijwilligerswerk : activiteiten, behalve bestuursfuncties, die in een gestructureerd verband, onverplicht en onbezoldigd worden uitgevoerd door natuurlijke personen die zich daadwerkelijk willen inzetten voor het welzijn van individuen of groepen en die zich onderscheiden van de activiteiten die door professionelen in het kader van door de overheid gereguleerde voorzieningen worden verricht ;

2° vrijwilliger : een natuurlijke persoon die een activiteit als bedoeld in 1° uitoefent of zich ertoe verbindt die uit te oefenen ;

3° autonoom vrijwilligerswerk : vrijwilligerswerk dat wordt uitgeoefend in het kader van een gestructureerd verband dat zijn doelstelling uitsluitend of hoofdzakelijk met behulp van vrijwilligers nastreeft ;

4° ingebouwd vrijwilligerswerk : vrijwilligerswerk dat wordt georganiseerd en uitgevoerd binnen het kader van een voorziening dit haar doelstelling hoofdzakelijk met beroepskrachten nastreeft ;

5° vrijwilligersorganisatie : een vereniging die autonoom vrijwilligerswerk organiseert ;

6° de Regering : de Vlaamse Regering.

Artikel 3

Het werk als vrijwilliger bedoeld in het kader van dit decreet, is onverenigbaar met een gelijkaardige activiteit in professioneel verband in dezelfde werksituatie.

HOOFDSTUK 11

Autonoom vrijwilligerswerk

AFDELING 1

Erkenning van vrijwilligersorganisaties

Artikel 4

Vrijwilligersorganisaties die actief zijn op het domein van de welzijns- en gezondheidssector zoals bedoeld in artikel 5, § 1 van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 houdende de Hervorming der Instellingen en die voldoen aan de in deze afdeling bepaalde voorwaarden, worden door de Regering erkend.

Artikel 5

De vrijwilligersorganisatie is opgericht, hetzij in de vorm van een rechtspersoon die geen winst nastreeft, hetzij als een specifieke dienst van een ondergeschikt bestuur. De organisatie van het vrijwilligerswerk dient haar enige of hoofdzakelijke statutaire doelstelling te zijn.

Artikel 6

De vrijwilligersorganisatie zorgt, overeenkomstig de wijze door de Regering bepaald, voor :

1° de recrutering en de ontvangst van vrijwilligers ;

2° de opleiding en de vorming van vrijwilligers.

Voor de activiteiten bedoeld in het eerste lid, en voor de administratieve omkadering van het vrijwilligerswerk, kan de organisatie een beroep doen op bezoldigd personeel.

Artikel 7

Voor de vrijwilliger met zijn actieve inzet begint, wordt er een contract gemaakt. Het contract wordt door de vrijwilligersorganisatie en de vrijwilliger ondertekend. De vrijwilliger krijgt er één exemplaar van.

Het contract vermeldt minstens :

1° de tijdsbesteding van de vrijwilliger ;

2° de frequentie, de aard en de omvang van de activiteiten ;

3° de omgeving waarin de activiteiten zullen plaatsvinden ;

4° het recht op inspraak van de vrijwilliger in de organisatie ;

5° de beëindiging van het contract als de afspraken niet worden nageleefd ;

6° de opleiding en de vorming, bedoeld in art. 6, eerste lid, 2° ;

7° de aansprakelijkheid van en voor de vrijwilliger en de verzekering bedoeld in artikel 9 ;

8° de onkostenvergoeding, bedoeld in artikel 10 ;

9° de organisatie van regelmatige ontmoetingen tussen de vrijwilligers ;

10° de beschikbaarheid van de organisatie voor de vrijwilligers ;

11° de bemiddeling bij spanningen of conflicten, die verband houden met de uitvoering van de activiteiten.

Artikel 8

De vrijwilligersorganisatie overlegt regelmatig met personen die beroepsmatig werkzaam zijn binnen hetzelfde werkveld als de vrijwilligers, of neemt deel aan zulk overleg.

Zij ziet erop toe dat de vrijwilligers inspraak krijgen in hun concrete situatie waar ze zijn ingeschakeld en dat de daartoe geschikte structuren voorhanden zijn.

Artikel 9

De vrijwilligersorganisatie gaat een verzekering aan voor :

1° de burgerlijke aansprakelijkheid van de organisatie ;

2° de burgerlijke aansprakelijkheid van elke vrijwilliger voor schade toegebracht aan de organisatie, aan de hulpvrager, aan andere vrijwilligers of aan derden tijdens de uitvoering van de activiteiten of op de weg naar en van de activiteiten ;

3° de lichamelijke en materiële schade, geleden door vrijwilligers bij ongevallen tijdens de uitvoering van de activiteiten of op de weg naar en van de activiteiten.

De Regering stelt de nadere regels betreffende de verzekering vast.

Artikel 10

De vrijwilligers kunnen alleen van de vrijwilligersorganisatie een onkostenvergoeding krijgen, en dan nog uitsluitend op basis van door hen overgelegde onkostenstaten en in verhouding tot de uitgevoerde activiteiten. Zij kan geenszins de vorm aannemen van een vergoeding voor geleverde prestaties of van een bezoldiging.

De in het eerste lid bedoelde onkostenvergoeding kan verschuldigd zijn door de hulpvrager die daarvan, vóór iedere prestatie, in kennis wordt gesteld.

Artikel 11

De Regering verleent enkel een erkenning aan vrijwilligersorganisaties die een werking gedurende tenminste één jaar aantonen.

Artikel 12

§ 1. De Regering bepaalt de wijze waarop de erkenning wordt verleend, alsook de wijze waarop ze wordt ingetrokken, als blijkt dat de vrijwilligersorganisatie niet meer voldoet aan de voorwaarde, voorzien in artikel 3 of gesteld in of krachtens deze afdeling.

§ 2. De aanvraag tot erkenning dient in elk geval schriftelijk te gebeuren en dient minstens volgende elementen te omvatten:

1° de statuten van de organisatie ;

2° een lijst van de leden van de raad van bestuur van de organisatie

3° het huishoudelijk reglement van de organisatie, waarin de criteria voor de aanwerving of de uitsluiting van vrijwilligers omschreven zijn.

4° een activiteitenverslag over de werking gedurende een periode van een jaar voorafgaand aan de datum van aanvraag tot erkenning.

AFDELING 2

Subsidiëring van vrijwilligersorganisaties

Artikel 13

§ 1. Binnen de perken van de begrotingskredieten kunnen overeenkomstig afdeling 1 erkende vrijwilligersorganisaties een subsidie krijgen in het kader van een tussen hen en de Regering gesloten overeenkomst.

Deze overeenkomst vermeldt :

1° de activiteiten die de vrijwilligersorganisatie zal ontplooiën, waaronder eventueel activiteiten gericht op de steun en de promotie van nieuwe initiatieven van experimentele aard ;

2° de duur van de overeenkomst ;

3° het aantal vrijwilligers waarop binnen het kader van de overeenkomst een beroep kan worden gedaan en eventueel de formatie van het ondersteuningspersoneel ;

4° de noodzakelijke voorwaarden om de continuïteit van de in 1° bedoelde activiteiten te verzekeren ;

5° het bedrag en de wijze van uitbetaling van de verleende subsidie

6° de andere financieringsmiddelen waarover de organisatie beschikt voor de ontplooiing van de in 1° bedoelde activiteiten ;

7° de wijze waarop wordt bewezen dat de verleende subsidie voor haar doel werd aangewend ;

8° de wijze van rapportering over de ontplooiende activiteiten.

§ 2. De Regering kan nadere regels bepalen met betrekking tot de elementen van de overeenkomst bedoeld in § 1.

Artikel 14

De krachtens artikel 13, § 2 toegekende subsidie wordt door de vrijwilligersorganisatie bij voorrang aangewend om de werkingskosten van de organisatie te dekken en de premie te betalen voor de verzekering bedoeld in artikel 9.

De subsidie wordt in geen geval toegekend indien voor de in artikel 13, § 1, 1° bedoelde activiteiten, reeds subsidies worden verleend met toepassing van enige andere wettelijke, decretale of verordenende bepaling.

HOOFDSTUK III

Ingebouwd vrijwilligerswerk

Artikel 15

Het ingebouwde vrijwilligerswerk kan binnen de perken van de begrotingskrediëten en op de door de Regering bepaalde wijze worden gesubsidieerd in het kader van de subsidiënormen betreffende de voorzieningen waarin het werk wordt uitgevoerd.

Ten aanzien van de vrijwilligers in het ingebouwd vrijwilligerswerk zullen afspraken gemaakt worden omtrent de aanlegenheden, vermeld in artikel 7 van dit decreet.

Er zal in elk geval een verzekering worden aangegaan overeenkomstig artikel 9 van dit decreet.

HOOFDSTUK IV

Toezicht

Artikel 16

Ambtenaren van het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, daartoe aangewezen door de Regering, kunnen te allen tijde toezicht houden op de naleving van de erkenningsvoorwaarden en op de aanwending van de subsidies.

Artikel 17

Door de Regering kan een consultatief orgaan worden opgericht, samengesteld uit deskundigen, om de problematiek rond het vrijwilligerswerk uit te diepen, oplossingen aan te bieden, ontwikkelingen te volgen en om het vrijwilligerswerk te promoten.

HOOFDSTUK V

Opheffings- en slotbepalingen

Artikel 17

Artikel 16 van het decreet van 24 juli 1991 betreffende het algemeen welzijnswerk wordt opgeheven.

Artikel 18

De Regering bepaalt de datum waarop dit decreet in werking treedt.

Brussel, 23 december 1993.

De minister-president van de Vlaamse regering ,

L. VAN DEN BRANDE

*De Vlaamse minister van Financiën en Begroting,
Gezondheidsinstellingen, Welzijn en Gezin,*

W. DEMEESTER-DE MEYER